

Az idősebb korosztály érzékennyülve nosztalgizál majd e kötettel, a fiatalabbak közül pedig a város- és életmódtörténet iránt érdeklődők fogják kíváncsian forgatni e lapokat; az alapos és nagy anyagot felvonultató képválogatás sokaknak fog kellemes perceket szerezni.

THIMÁR ATTILA

(*Fekete Sas Kiadó, Budapest, 2005,*
224 oldal, 4800 Ft)

A kép a médiaművészet korában

Mindig izgalmas olyan könyvet a kezünkbe venni, amely valamilyen újdonságról tudósít, ne adj' Isten olyan tanulmánykötetet, amely Magyarországon eddig meg nem jelent, de a közelmúlt tudományos diszkurzusában fontos szerepet játszó dokumentumokat tartalmaz. Az ember ilyenkor izgul, és nem akar lemaradni semmiről.

A kezünkben lévő kötet három fiatal, művészettel foglalkozó szakember válogatásának eredménye, és az előszó szerint a L'Harmattan Kiadó új, Láthatatlan Múzeum című művészettörténeti-művészetelméleti sorozatának első darabja. Pionír vállalkozással van tehát dolgunk, mely kortárs szerzők törekvéseit

mutatja majd be, jelen esetben német teoretikusok művészeti írásait, melyek egy komplex képtudomány születését előlegezik.

Miről is szólnak ezek az első látásra olyannyira szerteágazó szövegek? Hiszen szó van itt a korunkban aktuálissá vált képi fordulatokról (*pictorial* és *iconic turn*), a test és kép megváltozott viszonyáról a digitális médiumok világában, a kép fogalmának kitágításáról például olyan művek esetében, melyek képeket idéznek fel, de maguk nem képek, hanem interaktív installációk, és még sorolhatnánk. Sok különféle nézőpont és vizsgálati kör, de mi most a közöset keressük, az egyetértés pontjait.

„Vajon mi történne a művészet-történettel, ha a *visual studies* kihívásaira adott válaszként búcsút mondana az esztétikai érték univerzális érvényességébe vetett hitének? Ez esetben az összes létező képpel foglalkoznia kellene. Ugyanúgy vizsgálhatná a digitális és elektronikus képeket, mint a reklámokat és a képregényeket, anélkül, hogy bármilyen minőségi különbséget tenne közöttük.” A fentebbi kijelentést Willibald Sauerländer idézi a kötet egyik tanulmányában, és ezzel valóban a probléma centrumába kerültünk. Miért szükséges egy új képtudomány létrejötte? Mert a mai sokkoló képáradatban világossá válik, hogy a minket körülvevő képeknek óriási tudatos és tudatalatti hatása van,

ahogy mindig is volt. Csak egy példa a könyvből: az Apolló holdraszállása után megváltozott legfontosabb kísérőnk ikonikus ábrázolása: a valóságos Hold látványa felülírta évszázadok különféle művészeti ágában létező vizuális emlékét. Aby Warburg német művészettörténész már a század első felében *Mnemosyne*-atlaszába (a képi emlékezet atlasza) a régi műalkotások reprodukciói mellé napilapok képes híreit ragasztotta, ezzel fejezve ki, hogy a képek története sokkal átfogóbb, mint a művészet története.

A kötet több tanulmánya arra is felhívja a figyelmet, hogy a képek mai szerepének és a művészettörténet megváltozott helyzetének kérdéskörét nem tanácsos tisztán esztétikai problémákra szűkíteni. Ez közéleti ügy is. Kritikai kép- és médiatörténetre van szükség, mely rámutat, „hogy a képek ugyanolyan problémát jelentenek egy ésszerűen gondolkodó civil társadalom polgárainak általános műveltségét és helyes kommunikációját illetően, mint a szavak”. Közös múltunkból elég csak Amerika újabb háborúinak vagy az aktuális magyar választásoknak a képi reprezentációját említeni.

Végül elkerülhetetlen, hogy a szerkesztők iránti tiszteletünk ellenére némi kritikát is megfogalmazzunk. Nyilván koncepció kérdése a kötetben szereplő írások sorrendje. Ezt a koncepciót és átgondoltságot a tanulmányok egymás utáni olvasása során nem érzékelti, viszont kérdésként merül fel, hogy például nem lenne-e jobb helye a legkorábbi és a témára a legtávolabbról reflektáló Gadamer-szövegnek a könyv elején. A felmerülő új fogalmak kezelése néhol kicsit hanyag, több írásban előfordul, hogy megjelenik két fogalom, melyek közül az egyiket rögtön megmagyarázzák nekünk zárójeltek között, míg a másikra csak oldalalakkal később derül fény.

A könyv kiállítása egyszerű, de igényes, a cím grafikai képe (két fehér, alig látható A betű között a KÉP szó) pedig finoman sugallja a lényegét: a képben látás legalább olyan univerzális érvényű, mint a szöveg.

KRIVÁNSZKY EMŐKE

(*Szerkesztette Házás Nikolettá,
Nagy Edina és Seregi Tamás,
L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2005,*
248 oldal, 2200 Ft)

